THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאל
S. Winberg, Pres. & Gen. Mgr.
The Only Daily Jewish Newspaper In The Province of Ontario
PUBLISHED BY
CANADIAN JEWISH PUBLISHING Co. Ltd.
251—253 Queen Street West Telephone Adelaide [illegible]
Subscription Rates $6 PER YEAR, $3.50 SIX MONTHS
Single Copy — 3 cents
Entered as Second Class Mail Matter at C. P. O, Toronto Ont.
January 22nd 1913

וועגען מאנכע פאסירונגען אין דער אידישער וועלט

איז מרדכי ספעקטאר אייך שוין ניט מיט אונז.

אזוי שטארבען אפ, איינער נאך איינעם, אלע טרעגער פון אונזער אלטען ליטעראַרישען דור.

ביי לייטען, ווערט דער פאדעם פארגעזעצט, וואקסט א יונגער דור, וואס זעצט פאר די זעלבע ארבייט. ביי אונז אבער ווייסט אפילו ניט דער ריב פון אונזער יוגענד, וואס ספעקטאר האט באדייט פאר דער נייער אידישער ליטעראטור. געהען דאך אוועק די מעהרסטע קרעפטען אונזע־רע היטען פרעמדע ווייגגארטנער, און בלייבען ניט היטען דעם אייגענעם ווייגגארטען.

מענדעלי, פרץ, שלום־עליכם, דינעזאהן, און יעצט אויך ספעק־טאר — אלע פון די באדייטענדסטע זיילען אין אונזער נייער שאפונג.

און די מעהרסטע ווערען אפילו ניט ערשוטערט דערפון. דא און דארט אן איינצעלנע טרעהר אדער א זיפץ, און ניט מעהר.

ווי טראגיש עס איז פאר א פאלק, וואס האט א דיפלאם אלס „עם הספר”.

* * *

אין א נייעס וואס קומט צו אונז פון ניו־יארק, מעלדעט מען אינז וועגען א ניו־יארקער אידישען „ראביי”, וועלכער אנגעהויבען א באוועגונג פאר א נייער אידישער רעליגיע וואס זאל זיין ענדליך צו „קריסטשען סייענס”, אבער וועלכע זאל זיין אנגעהמבאר פאר אלע אידען פון דער גאנצער וועלט.

קליפמאן ה. ליווי, א ניו יארקער אידישער ראביי, וואס זאגט אז ער איז פאר צוויי יאהר צייט געווען דער פרעזידענט פון „באארד אוו מיניסטערס” אין ניו־יארק, און וועלכער איז פאר יאהרען לאנג געווען דער ראביי פון טרימאנט טעמפעל אין די בראנקס, איז דער ארגאניזאטאר, און „דזשואיש סייענס” איז דער נאמען פון דער נייער רעליגיע פאר אידען, וואס ראביי ליווי פראקלאמירט. זי באצוועקט, פונקט ווי די „קריסט־שען סייענס” צו שאפען א נאהענטע פארבינדונג צווישען וויסענשאפט און דעם אידישען גלויבען, און וויל אז דער פונדאמענט פון אידישען גלויבען זאל געלייזט ווערען וויסענשאפטליך.

„מיר ווילען — האט דער ראביי ערקלעהרט, „אז ווען א איד רופט א דאקטאר צו היילען איהם פון קראנקהייט זאל ער אייך רופען א ראביי. דער ראביי איז אומשטאנד צו זיין אזא רופא חולים פונקט ווי דער דאק־טאר. א קאנטאקט צווישען ראביי און דאקטאר מוז געשאפען ווערען לויט אונזער גלויבען. ביידע, סיי דער רב און סיי דער דאקטאר, מוזען זיין פארטראטען אין דער אידישער רעליגיע”.

„די אידעע פון אזא רעליגיע ווי „דזשואיש סייענס” איז ניט קיין נייע. זי איז אזוי אלט פונקט ווי דער רמב"ם” — האט ראביי ליווי ווייטער ערקלעהרט. „דער רמב"ם, וואס איז נאך ביז איצט אנערקענט אלס דער גרעסטער מעדיצינישער געלערנטער און אידישער פילאזאף פון זיין צייט, האט די אידעע פון אריינברענגען וויסענשאפט אין דער אידישער רעליגיע נאך געפרעדיגט צו די אידען אין זיין צייט. דאן אבער האט מען איהם ניט פארשטאנען און איהם אנגענומען אלס אפיקורס. איצט איז געקומען די צייט איהם צו פארשטעהן”.

„אונזער נייע רעליגיע — גלויבט ראביי ליווי — „האט גארניט אין זיך וואס איז אין געגענזאץ צו דער אלטער אידישער ארטאדאקסישער פארמע פון גלויבען און אויך ניט דער נייער אידישער רעפארמיסטי־שער גלויבענס פארמע. מיר גלויבען אין גאט און אין דער ביבעל. מיר ווילען אבער אז די אידישע רעליגיע זאל דערגענצען ניט בלויז דעם גייס־טיגען צושטאנד פון די אידען נאר אייך זייער פיזישען געזונד צושטאנד.

„ביי היינטיגען טאג — האט ראביי ליווי פארטגעזעצט — „ווערט אפגעשאצט אז איבער פופציג טויזענט אידען האבען אנגענומען די „קריסטשען סייענס” גלויבען. פארשטעהט זיך אז איך האלט ניט מיט אזעלכע אידען. מיין מיינונג איז אז א מענש מוז זיין אדער א איד, אדער א ניט־איד. יענע וואס האלטען פון „קריסטשען סייענס” זיינען ביי מיר קיין אידען ניט. די פראגע איז אלזא: פארוואס זאלען מיר ניט האבען קיין אידישע רעליגיע באזירט אויף די פרינציפען פון וויסענשאפט? פאר־וואס זאלען אונזערע גלויבענס־גענאסען דארפען אוועקגעהן צו די קריס־טען, ווען עס קאן געשאפען ווערען א „דזשואיש סייענס” רעליגיע?”

אזוי וויל האבען דער ראביי, וועלכער גלויבט, אז ער וועט האבען גרויס ערפאלג.

עס פעהלט אונז אלזא שוין ניט קיין זאך. אין אונזערע קריסטליכע שכנים האבען זיך שוין ניט מיט וואס איבערצונעהמען.

געגען זייער „קריסטשען סייענס” שטעלען מיר ארויס אונזער „דזשואיש סייענס”.

האבען מיר זיך נאך אויף וואס צו באקלאגען.

* * *

צווישען די פארשיעדענע פאסט־נייעסען, וועלכע וועגען די לעצ־טע טעג דערהאלטען געווארען אין אונזער רעדאקציע, איז אייך אנגעקו־מען א „איטא” נייעס, צוגעשיקט פון סאוויעט־רוסלאנד, אין וועלכען עס ווערט דערצעהלט וועגען אן אכט יאהריג אידיש אינגעל, וועלכער האט אנגעקלאגט זיינע עלטערן, ווארום זיי צווינגען איהם צו לערנען העברייש, און א סאוויעט־געריכט וועט עס יעצט דארפען ענטשיידען, צי האבען די עלטערן א רעכט צו געבען אזא ערציהונג זייער קינד, ווי זיי ווי־לען, אדער ניט.

דאס קליינע אינגעל זאל זיין א מיטגליעד אין „קאמסאל”, א יונ־גער קאמוניסט, און אין דער אנקלאגע דערצעהלט ער אויך, אז זיינע עלטערן האבען געלט אויף א העברייאישען לעהרער פאר איהם, אבער ווען ער בעט געלט אויף צו קויפען ביכער.

מען וואלט געקענט א שמייכעל טאן איבער דער גאנצער געשיכ־טע, ווי די אייער לערנען די הינער. ווען עס וואלט ניט געוועזען אזוי פראווערדיג, ווען עס וואלט ניט איפגעדעקט א וויכטיגע וואונד אינ'ם אידי־שען לעבען, ביי יענע אידען, וועלכע מאטערען זיך יעצט אינ'ם אזוי גע־רופענעם באלשעוויסטישען גן עדן.

* * *

די פוילישע רעגירונג וועט אויך זיין פארטראטען ביי דער ערעפע־נונג פון העברייאישען אוניווערזיטעט.

אבער אין איהרע אוניווערזיטעטען וויל זי קיין אידישע סטודענ־טען ניט אריינלאזען. איז דאס אפשר א וואונק פון איהר זייט?

פראנקרייך איז דאס איינציגע לאנד וואו עס הערשט ניט קיין אנטי־סעמיטיזם

ניו יארק (איטא)

היינריך סליאזבערג, דער באריהמ־טער אידישער אדוואקאט און כלל טוער וואס איז אויפגעטאטען אין דעם ביי־לים פראצעס און וועלכער איז געווען אן אקטיווער פארטיידיגער פון אידישע אינ־טערעסען אין דער צארישער רוסלאנד, וועלכער איז לעצטע וואך מיט דער שיף „אקוויטאניא” אנגעקומען קיין ניו יארק און האט לעצטענס געוואוינט אין פאריז, האט צו א פארשטעהער פון דער „איטא” ערקלעהרט, אז פראנקרייך איז ביים איצ־טיגען טאג דאס איינציגע לאנד אין דער וועלט וואו עס עקזיסטירט ניט אזא זאך ווי א „אידען פראגע”.

„אויב די אנטיסעמיטישע כוואליע האט איצט פארפלייצט די גאנצע וועלט”, האט דר. סליאזבערג ערקלעהרט, „האט זי אבער ניט אנגעריהרט פראנקרייך. דאס פראנצויזישע פאלק באטראכט די אידען ווי גלייכע בירגער פון דער וועלט, און דאס איז ניט בלויז איצט ווען העריא איז פרעמיער, נאר אויך אלעמאל אפילו ווען פאונקארע איז געווען דער פראנצויזישער פרעמיער.

„מען קאן מיט זיכערהייט זאגען, אז כאטש פראנקרייך איז א קאטוילישע לאנד, פונדעסטוועגען וועט דארט קיין אנטיסע־מיטיזם ניט זיין פאר די קומענדע הונ־דערט יאהר. און זאל מען ניט גלויבען אז דאס איז דערפאר ווייל די פראנצוי־זישע אידען זיינען אסימילירט. מען קאן נאך איצט אין סאמע פאריז געפינען אי־דישע שוהלען וואס זיינען פונקט ווי די שוהל אין א שטעטל, אדער אין אן אנדער אידיש שטעטעל פון פוילען.

„די פראנצויזישע רעגירונג האט לעצטענס ערלויבט אריבערצונעהמען פון ליבאווע אין די פראנצויזישע האפען־שטעדט קארגע 200 אידישע עמיגראנטען וואס די ליטווישע רעגירונג האט געוואלט אריבער שיקען צוריק קיין רוסלאנד. פאר די אידישע עמיגראנטען וואס געפינען זיך אין שערבורג און האוור מאכט די פראנ־צויזישע רעגירונג קיינע באגרענצונגען אזוי ווי עס ווערט געמאכט אין ענגלאנד און אין אנדערע לענדער.”

אויף דער פראגע אויב ער גלויבט אינ'ם פלאן צו קאלאניזירען אידען אין קרים האט דר. סליאזבערג, וואס ווייסט גוט די מעגליכקייטען פון קרים, ערקלעהרט אז לויט זיין מיינונג טומעלט זיך איצט צופיעל ארום דעם קרים פראיעקט.

„קרים האט אין די לעצטע צייטען אפילו ניט פארמאגט אזא גוטע ערד וואס זאל טויגען פאר קאלאניזאציאנס ארבייט. אין דער צייט ווען אן אקער לאנד האט אין רוסלאנד געקאסט 15 רובעל, האט מען דאן אין קרים אזא אקער לאנד פארקויפט פאר דריי רובעל, די ערד איז דארט זאמ־דיג און טויג ניט פאר ערד ארבייט. אווי־סער דעם קאן מען אין בעסטען פאל דארט באזעצען ניט מעהר ווי איינציג הונדערט פאמיליעס, און דאס קאן אין קיין פאל ניט לעזען די אידען פראגע אין סאוויעט רוסלאנד.”

דר. סליאזבערג איז כיט דער מיי־נונג אז אין אלגעמיין וועט די קאלאניזי־רונג פון אידען פיהרען צו א שטארקער אגיטאציע מצד די דארטיגע פויערים. די אמת'ע בעלי בתים פון דער ערד זענען ניט די סאוויעטען נאר די פויערים, און זיי דריקען אויס אומצופרידענהייט וואס די ערד, צוליעב וועלכע זיי האבען גע־מאכט א רעוואלוציע, ווערט איבערגעגעי־בען צו אידען”.

בנוגע דער פראגע וואוהין אידען זאלען עמיגרירען אין פאל אויב אמעריקא וועט פארמאכען די טויערען פאר נייע אי־מיגראנטען, דענקט דר. סליאזבערג אז אין א קורצער צייט ארום, ווען די רעכטליכע לאגע אין רוסלאנד וועט פארגרינגערט ווערען, וועט די אידישע אימיגראציע קיין אמעריקא בכלל שוואכער ווערען.

„רוסלאנד האט אלע מעגליכקייטען צו געבען אידען די בעסטע געלעגענהייטען פאר א נארמאל לעבען. די איינציגע מניעה איז איצט בלויז דאס וואס די סאוויעטען רעגירונג האלט דאס לאנד אין צוואנגען. וועט זיך אבער די לאגע בייטען — און איך האף אז דאס וועט אזוי זיין — דאן וועלען אידען פון פוילען, רומעניען און אנדערע לענדער זיכער אויסוואנדערען קיין רוסלאנד אנשטאט קיין אמעריקא, און דאס אימיגראציע פראבלעם וועט אזוי ארום געלייזט ווערען.

דר. סליאזבערג פארוויילט איצט אין אמעריקא ניט אלס שליח פון א געזעל־שאפטליכער אינסטיטוציע נאר אלס פריי־וואטער אדוואקאט וואס איז געקומען קיין אמעריקא אויפמאהנען ביי דער ניו יארק לייף אינשורענס קאמפאניע און די עקווי־טעבעל, די פארלארענע געלדער, וואס די אינשורטע בירגער פון רוסלאנד האבען אין די דאזיגע קאמפאניעס פארלוירען. ער וועט דא פארבלייבען צוויי מאנאטען און אין דער צייט האלטען איינינע לעקציעס איבער אייראפעאישע פראגען.

ווער איז געווען געארגי לוואוו, דער ערשטער פרעמיער פון באפרייטען רוסלאנד?

איינער פון די אנגעזעהענסטע רוסישע פאליטישע טוער און זעהר מוטיגער קעמפער געגען אבסאלוטיזם

פון י. רויטבערג

פונקט מיט אכט יאהר צוריק, אויך אין אזוינע מילדע, זאנפטע פריהלינגס־טעג, איז מיט אמאל דורכגעריסען גע־ווארען דער געדיכטער טומאן, אין וועל־כען עס איז שוין עטליכע טעג געווען איינגעהילט דאס גרויסע רוסלאנד, און ריכט: דאס פאלק האט געזיגט, די פון פעטערבורג איז געקומען די נאכ־ מיניסטארען פון דער פארברעכערישער צארישער מאכט זיינען ארעסטירט, די מאכט איז איבערגעגאנגען צו א קאמי־טעט, וואס איז געשאפען פון די מיט־גליעדער פון דער גאסודארסטווענני דומא.

און נאך א טאג פון אנגעשטרענג־טער, פיבערליכער ערווארטונג — א רוף פון דער נעשאפענער צייטווייליגער רע־גיערונג צו דער באפעלקערונג רוהיג און אין פולען ערנסט און איינקלאנג מיט דער געשאפענער לאגע אויפצונעהמען די גרויסע היסטארישע געשעהענישען בראש פון דער צייטווייליגער רעגיערונג האט זיך געשטעלט פירסט געארגי יעווגעניעוויטש לוואוו — איינער פון די אנגעזעהענסטע און טעטיגסטע מיטגליעדער פון דער פארטיי פון פאלקס פרייהייט (קאדעטען).

דאס איז געווען א באשיידענער נא־מען פון א באשיידענעם פאליטישען טו־ער, וועמענס קראפט איז ניט געווען אין די פייערדיגע רעדעס — פריהער געגען סטאליפין־רעזשים און נאכהער געגען די קאליעדליזע, שוואכינקע באשעפעני־שען, וואס האבען אויסערליך געשפיעלט די סטאליפען־ראליע מיט די ברייטע זשעסטען און דראהענדע פראזען און אין אמת'ן געווען מאריאנעטען, וועלכע עס האט פאר א שטריקעלע געציינען דער אייסגעלאסענער מוזשיק ראספוטין —

לוואוו'ס קראפט איז געלעגען אין זיין אויטאריטעט אלס אלטער ערפאהרענער קעמפער געגען דער אבסאלוטער מאנאר־כיע פריהער אין די ענגע ראהמען פון די זעמסקי פארזאמלונגען און נאכהער אויף די גוט באקאנטע „באנקעטען”, אין 1904 און 1905, וואס זיינען געווען די מעכטיגסטע דעמאנסטראציעס געגען אב־סאלוטיזם. ניט אין דער ערשטער דומע, ניט אין דער דריטער און פירטער (לעצטער) איז ניט פארצייכענט קיין איין שארפער ארויסטריט, קיין איין שלאג ווארט, עהנליך צו די מיט וועלכע עס האבען זיך אויסגעצייכענט געמאכט די מוטיגסטע קעמפער געגען דער צארישער מאכט צווישען דער קאדעטישער פארטיי, ווי ראדיטשעוו, נאבאקאוו, מיי־ליוקאוו, אבער פון זיין ערשטען שריט איפ'ן ברייטען פאליטישען פעלד האט דער נחבא אל הכלים דער צוריקגעצויגע־נער פירסט לוואוו ארויסגעוויזען זיין אויסערגעוועהנליכע פעהיגקייט צו טאן די שעפערישע ארבייט, די ארבייט וועלכע ווערט אפגעטאן אין די ווענט פון די קא־בינעטען און ווערט ארויסגעטראגען אין דער עפענטליכקייט פון אנדערע.

פאר די ברייטע מאסען איז דער נא־מען פירסט לוואוו, וועלכער האט פיגו־רירט דער ערשטער אין אלע וויכטיגסטע אקטען פון דער צייטווייליגער רעגיערונג, געווען האלב פרעמד און איז געווען ווי א סימבאל דערפון, אז די נייע מאכט זאגט זיך ניט אפ פון די אלטע טראדיציעס און דורות לאנג איינגעווארצעלטע באַ־וואוסטזיין, אז א פערזאן מיט א הויכען טיטול וועט מעהר אימפאנירען די מאסען פאר וועלכע עס איז אין דעם מאמענט נויטיג געווען אן אויטאריטעט. פאר די אבער, וואס זענען געווען נאהענט באקאנט מיט דער געשיכטע פון דער באפרייהייטס באוועגונג אין רוסלאנד, פאר די וואס הא־בען נאכגעשפירט נאך, קאמף פון דער רוסישער אינטעליגענץ מיט דער צארי־שער מאכט נאך אין דער צייט, ווען רוס־לאנד איז געווען פארשטיקט אין די קלא־מערען פון דער רעאקציע פון פעריאד אלעקסאנדער דעם דריטען — די האבען געדענקט, וואס פאר א ראליע פירסט לוואוו האט געשפיעלט אין דער צייט פון גרוי־סען הונגער אין 1891, ווען די צארישע מאכט, ווי מיט דרייסיג יאהר שפעטער — די באלשעוויסטישע, האט פארפאלגט אלע געזעלשאפטליכע טוער, וואס האבען גע־וואלט פאר דער ברייטער וועלט אויפדעקען די ווירקליכע אורזאכען פון הונגער און באקעמפען דעם הונגער מיט געזעלשאפט־ליכע מיטלען. די, וואס זיינען געווען באקאנט מיט דער געזעלשאפטליכער באַ־וועגונג אין רוסלאנד און מיט דער טע־טיגקייט פון די זעמסטוואס, וועלכע זי־נען געווען די ערשטע נעסטען פון קאמף געגען דער אבסאלוטער מאכט — האבען גוט געוואוסט דעם נאמען פון אט דעם טיפישען רוסישען אדעליגען, וואס האט געשטרעבט איבער צו בויען דאס אפגע־שטאנענע, אונוויסענדע רוסלאנד לויט'ן מוסטער פון די פארטגעשריטענע, קול־טורעלע אייראפייאישע לענדער. מען האט געדענקט, אז ניט איין רעזאלוציע פון פארשטעהער פון די רוסישע זעמסטוואס און שטאדט מוניציפאליטעטען וועגען איינפיהרען אין רוסלאנד א פאלקס פאר־טרעטערשאפט איז ניט דורכגעגאנגען אהן דער באטייליגונג פון פירסט לוואוו. מען האט זיך ערינערט, אז פירסט לוואוו איז אין 1894, ווען ניקאלאי דער צווייטער איז אויפגעשטיגען אויפ'ן טראהן, געווען איינער פון די מיטגליעדער פון דער דע־לעגאציע וואס האט דעם יונגען צאר דערלאנגט דעם באוואוסטען אדרעס ווע־גען א פאראייניגונג פון טראהן מיט די געזעלשאפטליכע עלעמענטען און וועמען דער יונגער צאר האט אפגעגאסען מיט קאלט וואסער, ווען ער האט געהאלטען זיין היסטארישע רעדע וועגען די „זינלאַ־זע טרוימען.” . .

ווען, צוליעב די פארברעכערישע מעשים פון דער צארישער קליקע, די „זינלאזע טרוימען”, זיינען אין מערץ 1917 געווארען א ווירקליכקייט — איז פירסט לוואוו, ווי אימער געווען אויף זיין פאסטען, צווישען די ערשטע וואס האבען באגריפען די ערנסטקייט פון דעם גרויסען היסטארישען מאמענט, און דער שטענדיג אין שאטען פארשטעלטער, דער רוהיגער קאבינעט מענש, איז געווען גע־צוואונגען צו שטעלען זיך אין דער שפיצען פון די וואס האבען אויף זייערע פלייצעס ארויפגעווארפען די לאסט פון מאכט, און דער, וואס האט אין 1894 מיט א האסטיג קלאפענדיג הארץ אויס־געהערט די אייז־קאלטע ווערטער וועגען די „אונזיניגע טרוימען”, איז געווען דער ערשטער אונטערצושרייבען זיין נא־מען אונטער אן אקט, וואס האט זיך אנגעפאנגען מיט די ווערטער: „געפאלען די אלטע מאכט. עס זאל לעבען דאס באפרייטע רוסלאנד!”

פירסט לוואוו איז קיין קעמפער ניט געווען — ער איז געווען א בויער, און אין דער צייט, ווען די ליידענשאפטען אין אויפגעקאכטען לאנד האבען זיך צו־פלאקערט, ווען איינער ניט פארזיכטיג [illegible] שלעכט אויסגערעכענטע און מעהרסטענס ארויפגעצוואונגענע פון לינקס שריטע האבען מיטגעבראכט די ערשטע שפרא־צונגען פון אנארכיע, וועלכע האט אינ־גיכען פארטרונקען דאס גאנצע לאנד, ווען די אומשטענדען האבען געצוואונגען איינעם מיניסטארען פון דער צייטווייליגער רעגיערונג ארויסלאזען זיך איבערן לאנד און פאהרען צום פראנט, וואס האט שוין אנגעהויבען ציינען סימנים פון צו־פוילטקייט — איז די גאנצע לאסט פון דער שעפערישער ארבייט, פון איינפיהרען און פארשטארקען די יסודות פון דער נייער הערשאפט געפאלען איפ'ן פירסט לוואוו, וועלכער איז פון זיין קאבינעט ניט ארויסגעגאנגען א טריט, [illegible] ער איז פארבליבען אויף זיין פאסטען אויפצו־נעהמען אלע פארפלאנטערטע, קאמפלי־צירטע פראגען, וואס די רעוואלוציע האט מיטגעבראכט. זיך פארנאנדערקלייבען מיט די פראגען וועגען פינלאנד, אוקראינא, קאווקאז, אנהאלטען די גוטע באציהונגען מיט די פארבינדעטע, וואס האבען געפא־דערט פארטצוזעצען די מלחמה און אנ־האלטען די אטאקעס פון לינקס, וואו מען האט ווי ווייטער געפאדערט די מלחמה ניט פארטצוזעצען.

פירסט לוואוו האט צוזאמענגעברא־כען און צוזאמען מיט איהם האט אויך צוזאמענגעבראכען די גאנצע סיסטעם, לויט וועלכען ער און זיינע חברים האבען געוואלט פיהרען די וואקלענדע שוין אנ־געשפאלטענע מלוכה־שיף. די ערשטע באלשעוויסטישע כוואליעס און דער אנאר־כיע שטורם האבען פירסט לוואוו און זיינע פארטיי־גענאסען ארונטערגעשוועג־קען, ביים רודער פון דער אונטערגעהענ־דער מלוכה־שיף האט זיך אוועקגע־שטעלט קערענסקי, וועלכער האט נאך א צייט פריהער, נאך גוטשקאוו'ס דימיסיע, גענומען אויף זיך די שווערע לאסט אנ־צופיהרען מיט די רוסישע ארמייען, וועל־כע זיינען ארויס פון געהארכזאמקייט, ביי וועלכע די דיסציפלין איז געווען גע־בראכען און אנשטאט צו גאהן פאראויס — ווי קערענסקי האט דאס פארלאנגט — און צו שלאגען די עסטרייכער, זיינען זיי געלאפען צוריק און געמאכט די היסטא־רישע פאגראמען, אויסגעפיהרטע פון רעוואלוציאנערע סאלדאטען . . .

ווען די אונפארמיידליכע קאטאס־טראפע איבערן גרויסען לאנד האט גע־טראפען אין אקטאבער 1917, איז שוין פירסט לוואוו לאנג געווען צווישען די „באזיעגטע”, צו וועלכע עס איז איצט אויך צוגעקומען קערענסקי מיט זיין לינ־קען קאבינעט — „באזיעגט” זענען גע־ווען אלע וואס זיינען געשטאנען אין פראנט געגען די באלשעוויקעס. „בא־זיעגט” די רוסישע אינטעליגענץ, וואס האט באקומען א פארשטעלענדע לעקציע איבער דעם, וואס עס הייסט מאכט און מיט וועלכע מיטלען מען קאן אנהאלטען מאכט. „באזיעגט” איז געווען דאס גאנצע לאנד און געלעגען מאכטלאז, גע־קרייציגט ביי די פיס פון א הייפעלע אוואנטוריסטען, וואס איז געקומען צו דער מאכט מיט דער הילף פון א פינסטע־רען אומוויסענדען סאלדאט, און וועלכען מען האט אויפגעוועקט די נידריגסטע גע־מיינסטע אינסטינקטען. „וואי וויקטיס” — א קלאג און א בראך צום באזיעג־טען.

געשטארבען איז פירסט לוואוו אין גלות, אין פראנקרייך, אין דעמזעל־בען פראנקרייך, וועלכער ער, אלס פרע־מיער מיניסטער פון דער נייער רעגיערונג האט געוואלט און איז געבליבען געטריי ביז דער לעצטער מינוט פון זיין הער־שאפט, אין דעמזעלבען פאריז, וואו ערשט ניט לאנג איז פון דער געבויידע פון דער רוסישער אמבאסאדע ארויסגעיאגט געווא־רען מאקלאקאוו און זיין פלאץ האט דארט פארנומען קראסין. געשטארבען איז ער אזוי איינזאם, פארשטויסען פון די דעמא־גאגען און ענג הערציגע און שמאל־קעפי־גע רוסישע עמיגראנטען פון רעכטען און לינקען לאגער, ווי איינזאם און פארהאסט פון ביידע עקסטרעמע לאגערען עס איז ניט לאנג אין פראג געשטארבען ראדזיאנ־קא, דער פארזיצער פון דער לעצטער רו־סישער דומע, וועלכער האט געצוואונגען ניקאלאיען „אפצודאנקען” פון טראהן, ביי די רעכטע זיינען לוואוו און ראדזיאנ־קא „פארברעכער”, און פארעטער, וועלכע האבען אומגעבראכט די צארישע דינאסטיע, ביי די לינקע — פוילע, צו־קראכענע בורזשואזען, וואס האבען גע־פיהרט א קאמף געגען דער „מאכט” פון פראלעטאריאט.

יא, פארברעכער זיינען זיי אלע — פירסט לוואוו, ראדזיאנקא, קערענסקי און אלע די וואס מאכען אויף זייער גע־וויסען ניט קיין מענשליכען בלוט, וועלכע האבען געוואלט פארבלייבען געטריי און עהרליך צו זייערע פארבינדעטע. און אט פאר אט דער פארברעכערישער פאליטיק דערפאר, דערפאר וואס זיי האבען גע־קאנט דרייסט זאגען און צוליעב זיי האט קיינער קיין טרוער קליידער ניט געטרא־גען — פארווארפט איהר אלע, קאמוניס־טען, קאמוניסלאך און סימפאטיקער פון אלע סארטען, דעם קבר פון פירסט לוואוו מיט שמוץ. דאס זעלבע וועלען אויך טון די שווארצע, וואס קאנען פירסט לוואוו ניט מוחל זיין די אידישע גלייכבערעכ־טיגונג און דאס וואס א קניאז, פון קיי־זערליכען בלוט האט פארטריבען דעם קייזער און געהאלפען ארויפצוען אויף סטאלין'ען — פארווארפט דעם קבר פון „באזיעגטען” פירסט לוואוו מיט שמוץ און בלאטע — אויסער שמוץ און מיאוס־קייט פארמאגט איהר גארניט.

עס נעהמט ניט מעהר ווי פינף מינוטען פון וויפען די מעהל ביז די מאנישע־וויטץ־מצה ווערט פאר־פאקט אין די שטארקע, סאניטארע קארטאנס און באקסעס. אין די פינף מינוטען ווערט געשאפען א מצה, וואס איז א זעל־טענהייט אין דער וועלט מיט איהר געשמאק און קוואליטעט.

דר. אייזיק בלאך געשטארבען

פאריז, (איטא).

ראבי אייזיק בלאך, הויפט ראבי פון נאנסי איז דא געשטארבען. ראבי בלאך איז געבוירען געווארען אין 1841 אין פאלין. זיין ערציהונג האט ער געקרא־גען אין פאריזער סעמינאר און איז גע־ווארען דער ערשטער ראבי פון רעמירע־מאן. אין 1882 איז ער געווארען הויפט ראבי פון אלזשיר (אפריקא) און אין 18890 קומט ער צוריק קיין פראנקרייך וואו ער פארנעהמט דעם פלאץ פון ראבי ליבערמאן אין נאנסי.

פאר דער צייט וואס ער איז געווען אין אפריקא האט ראבי בלאך אנגעשרי־בען א גרויס ווערק וועגען דער אלטער געשיכטע פון די אידען אין אלזשיר. ער האט אויך צוזאמען מיט מ. עמיל ליוויי, דער הויפט ראבי פון ווערסייל, אנגע־שריבען א בוך „די געשיכטע פון דער אי־דישער ליטעראטור”, אין פראנצויזיש.

בלינדערהייט געווינט ער א סקאלארשיפ

איז בלינד געווארען אין דער צייט פון דער מלחמה. — האט זיך געלערנט בלויז א קורצע צייט. — טוט אלעס ווי א זעהענדיגער.

פון אקספארד, ענגלאנד, איז פאר־עפענטליכט געווארען אז דאנאלד דזשיימס מעקדוגעל, א היגער בלינדער סאלדאט, האט געוואונען א ראהדס סקא־לערשיפ.

דאס איז ווירקליך זעהר אן אינטע־רעסאנטע געשיכטע, וויסענדיג אז איי־דער ער איז בלינד געווארען, האט ער זיך בלויז צוגעגרייט אריינצוטרעטען אין אוניווערזיטעט.

מעקדוגעל האט געוואוינט אין ארי־ליא, אנטעריא. אין 1916 האט ער גענע־דיגט דעם סיינט מייקעלס קאלעדזש מא־כענדיג זיין מאטריקוליישאן, און איז געווארען איינער פון'ם סטעף פון דער מאנד ניקעל קאמפאניע. באלד נאכדעם האט ער פון זיין פאסטען רעזיגנירט און האט זיך אנגעשלאסען אלס וואלונטיר אין דער קענעדער ארמיי.

דעם זעלבען יאהר איז ער אפגע־שיקט געווארען צום שלאכט־פעלד, וואו ער איז פארוואונדעט געווארען, און איז פון די וואונדען פאלשטענדיג בלינד גע־ווארען. מען האט איהם צוגענומען אין סיינט דאנסטאנס אנשטאלט פאר בלינ־דע. דאס איז דער אנשטאלט וועלכען דער באריהמטער סער ארטור פירסאן האט געגרינדעט.

דער דאזיגער סאלדאט האט ארויס־געוויזען אזוי פיעל קענטעניש, אז אין צייט פון א יאהר איז ער אינ'ם זעלבען אנשטאלט געווארען אן אינסטרוקטאר און האט אנדערע געלעהרענט.

ווען די מלחמה האט זיך געענדיגט איז ער צוריקגעקומען נאך קענעדע, און האט זיך פארנומען מיט פריוואטער אר־בייט.

ערשט אין 1922 האט ער באשלא־סען אריינצוטרעטען אין טאראנטאר או־ניווערזיטעט. זיין געדאנק איז געווען צו באקומען א „בעטשלאר אף ארטס” טי־טול און דערנאך שטודירען געזעץ.

אין זיין שטודיום האט ער זיך שטארק אויסגעצייכענט און גראדע בלינ־דערהייט. באוויזען האט ער עס, ווי ער אליין דערצעהלט, דורך אנטוויקלען זיין זכרון צו דער העכסטער שטופע.

ער אליין דערצעהלט אז אלע זיינע לעקציעס, און זיין גאנצע וויסענשאפט האט ער באקומען דורך דעם וואס ער האט געהאט פריינט, וועלכע האבען פאר איהם פארגעלייענט און ער האט געהערט און האט עס זיך אריינגענומען אין זינען, און אנשטאט די אויגען האט ער גענוצט זיין מארך.

יעצט וועט ער האבען צוויי יאהר פריי צו לעהרנען אין אקספארד אוניווער־זיטעט, אין ענגלאנד, וואו ער רעכנט צו לעהרנען היסטאריע און ווערען א פרא־פעסאר.

אינטערעסאנט איז דערביי אויך וואס דער דאזיגער בלינדער יונגערמאן איז אויך א גרויסער העלד אין דער ספארט־וועלט; ער שפיעלט גאלף, פאהרט אויף שיפלאך און טוט א סך אנדערע ספארט זאכען, און אלץ, ערקלעהרט ער, טוט ער בהיש, אנשטאט נוצען די אוי־גען. זיין גאנג איז אויך ניט פון קיין בלינ־דען.

אויף אלץ האט ער איין ענטפער, ער האט אנטוויקעלט זיינע אלע אנדערע חושים. ווי הערען, פיהלען און פאר־שטעהן, צו דינען איהם אנשטאט זיי־נע פארלוירענע אויגען.

„עקזעמא אויף מיין פנים פולקאם אויסקורירט”

מיס וויניפרייד ערנעסט, באקס 46, בלאקהאוז, נ. ס., שרייבט:

„זינט איך בין געווען א קליין קינד האב איך געליטען פון עקזעמא אויף מיין פנים. צייטענווייז איז מיין פנים געווען באדעקט מיט גרויסע פרישטשעס און איך האב אויסגעפרובירט יעדען סארט מעדיצין וואס איך האב געהערט, אבער אהן רע־זולטאטען. דאס האט אנגע־האלטען איבער צוואנציג יאהר ביז אין א געוויסען טאג האב איך געפרעגט א דאט ביי מיין דראגיסט, וועלכער האט מיר אנגעבאטען דר. טשייס'עס אינטמענט פאר א טרייעל. אפיזענדיג די אינטמענט עט־ליכע טעג, האבען זיך די פרים־טשעס אנגעהויבען פארהיילען און איך בין גיך אויסקורירט געווארען פון מיין קראנק־הייט.”

דר. טשייס'עס אינטמענט

60ס. א באקס, ביי אלע דיעלערס, אדער עדמענסאן, בייטס און קא., למט., טאראנטא.